

Methode en uitwerking stakeholderanalyse

De sociale omgeving betreft de stakeholders en hun onderlinge relaties, maar ook beleid, plannen en relevante ontwikkelingen. Het in kaart brengen van het draagvlak voor gebiedsgerichte en collectieve verduurzaming is eveneens een belangrijk aspect van dit deel van de verkenning.

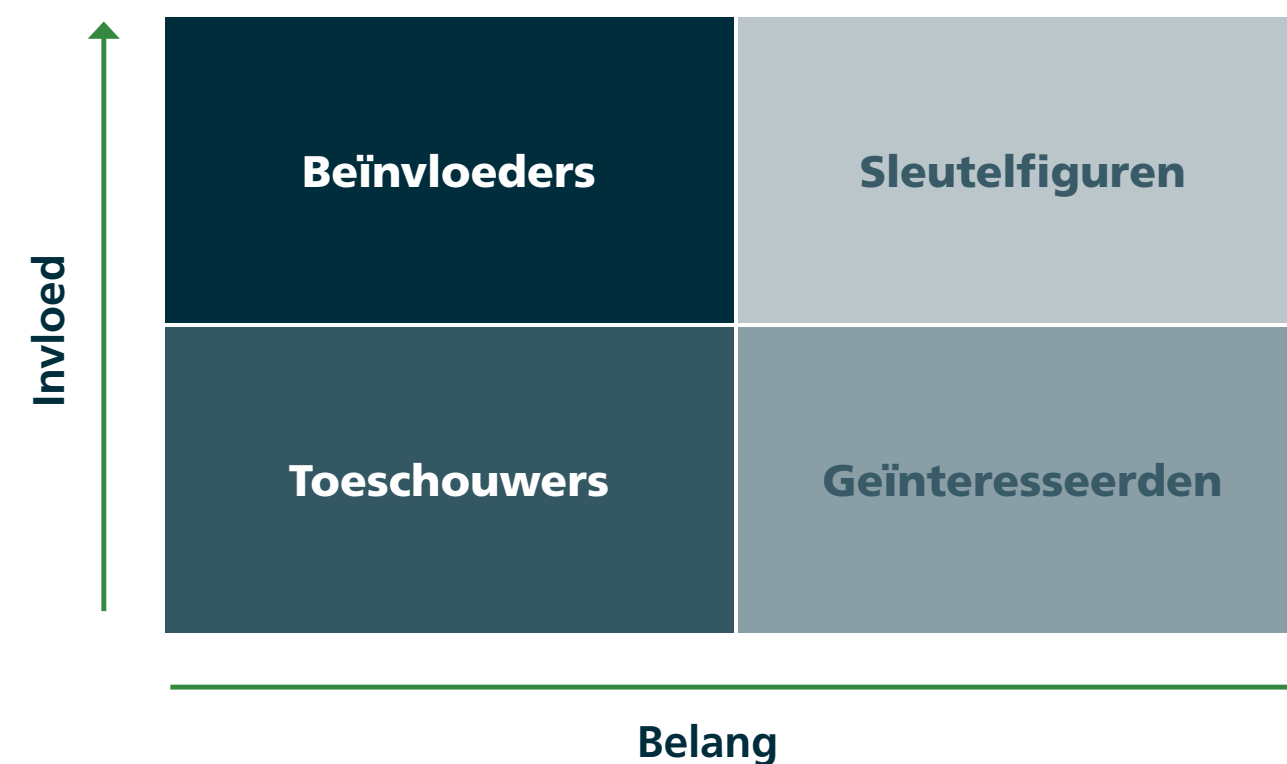
Methode

De sociale omgeving wordt op drie manieren in kaart gebracht.

1 Stakeholderanalyse

Allereerst wordt een stakeholderanalyse uitgevoerd om de stakeholders, hun belangen en invloed op een eventueel gebiedsgericht en collectief verduurzamingstraject in beeld te krijgen. De methode die hiervoor gehanteerd wordt, is gebaseerd op de Power-Interest-matrix en bestaat uit een drietal stappen:

1. Het opstellen van een gecategoriseerde lijst van de stakeholders
2. Het inschatten en beoordelen van de grootte van het belang en de invloed van een stakeholder(groep)
3. Het plotten van de stakeholders/stakeholdergroepen in onderstaande matrix.



2 Gesprekken

Tijdens de verkenning worden enkele verkennende gesprekken gevoerd met ondernemers, de ondernemers-vereniging, de gemeente en de netbeheerder. Tijdens de gesprekken worden verschillende thema's besproken waarmee (aanvullende) input wordt gegenereerd voor de verkenning van zowel de fysieke als de sociale omgeving.

Op hoofdlijnen gaat het om de volgende onderwerpen:

- Individuele verduurzamingstrajecten;
- De staat van het bedrijventerrein;
- Contact en samenwerking tussen ondernemers;
- Contact en samenwerking tussen ondernemers(vereniging) en gemeente;
- Draagvlak voor samenwerking op thema energie/duurzaamheid tussen ondernemers;
- Draagvlak voor samenwerking op het thema energie/duurzaamheid tussen ondernemers en gemeente;
- Relevante plannen, initiatieven en ontwikkelingen.

3 Inventarisatie beleid, plannen en ontwikkelingen

Met deze stap worden verschillende relevante zaken geïnventariseerd. Voorbeelden zijn (gemeentelijk) beleid, recente en actuele (verduurzamings)initiatieven en plannen aan zowel de publieke als de private kant.

Voorbeeld bevindingen bedrijventerrein X en bedrijventerrein Y, Gemeente Z

De verkenning van de sociale omgeving heeft geleid tot onderstaande bevindingen:

Stakeholderanalyse

Tijdens de stakeholderanalyse is een lijst opgesteld met zestien significante stakeholdercategorieën die relevant zijn voor een eventueel gebiedsgericht en collectief verduurzamingstraject in het doelgebied. Deze groepen zijn op basis van de grootte van hun belang en invloed geplott op de matrix. De uitwerking van de stakeholderanalyse is opgenomen in Bijlage II.

Een aantal belangrijke bevindingen uit de stakeholderanalyse zijn:

- In het doelgebied zijn 253 bedrijven (excl. beheermaatschappijen) gevestigd, verdeeld over 123 panden.
- Naar schatting is bij circa 60% van de panden de gebruiker ook de eigenaar.
- De SBI-omschrijvingen van de bedrijven in het gebied zijn zeer gevarieerd. Er is slechts een klein aantal producerende bedrijven. Het merendeel is actief in sectoren als (organisatie)advies, engineering en (groot)handel.
- Vrijwel alle bedrijven behoren tot het mkb.
- Naar schatting zijn momenteel maximaal 10 bedrijven afhankelijk van aardgas in hun processen. Deze partijen hebben een groot belang bij en veel invloed op de transitie naar een aardgasvrij bedrijventerrein.
- Verschillende bedrijven hebben expertise, diensten en/of producten die benut kunnen worden in de energietransitie.

Gesprekken

Tijdens de Verkenningsfase zijn met twaalf bedrijven, ondernemersvereniging D, netbeheerder Enexis en Gemeente Z (verschillende afdelingen) verkennende gesprekken gevoerd. Tijdens de gesprekken zijn verschillende onderwerpen besproken. Ervaringen, meningen en andere signalen die tijdens meerdere gesprekken naar voren kwamen, zijn hieronder samengevat.

Individuele verduurzamingstrajecten

De meeste bedrijven gaven aan al enkele verduurzamingsstappen te hebben genomen, zoals het installeren van ledverlichting of het monitoren van hun energiegebruik. Sommigen hebben al grote stappen gezet, zoals de realisatie van een WKO-systeem of de plaatsing van zonnepanelen op het dak. Meerdere bedrijven gaven aan eerst meer te willen weten over hun energiegebruik alvorens bepaalde maatregelen te nemen. Zij kijken derhalve naar energiemonitoring en verwante opties. Zonnepanelen staan bij meerdere bedrijven op de agenda. Uit de gesprekken bleek dat er in toenemende mate onduidelijkheid is over de mogelijkheden voor teruglevering en de verzekeraarbaarheid van zonnepanelen. Bovendien vindt (of vond) men het lastig om leveranciers en hun offertes te beoordelen.

De staat van de bedrijventerreinen

Over het algemeen is men tevreden over de staat van de bedrijventerreinen. In lijn met de verkennende schouw geeft men aan dat de terreinen er op de meeste plekken verzorgd bij liggen. Bovendien worden de veiligheid en de bereikbaarheid als goed ervaren. Een kanttekening van dat laatste is dat het met de auto met name in de avondspits lang kan duren om via het noorden de terreinen te verlaten.

Contact en samenwerking tussen ondernemers

Hoewel van nauwe samenwerking niet veel sprake is, geven ondernemers aan goed contact te hebben met andere ondernemers, met name de directe burens. Men weet wat er speelt. Dat komt mede voort uit een goede organisatie vanuit de ondernemersvereniging.

Ondernemersvereniging D heeft een organisatiestructuur waarbij er verschillende bestuurskringen zijn gevormd per deelgebied. Op bedrijventerrein X en bedrijventerrein Y, die vallen onder Kring Noord, wordt de organisatie positief ervaren. Men geeft aan goed op de hoogte te zijn van wat er speelt en goed in contact te staan met het bestuur van Kring Noord.

Contact en samenwerking tussen ondernemers(vereniging) en gemeente

Ondernemersvereniging D en Gemeente Y werken samen op verschillende thema's. De lijntjes zijn kort en men houdt elkaar goed op de hoogte. De intensiteit van de samenwerking verschilt per thema. Binnen dit project is uiteraard gekeken naar het thema verduurzaming. Op dit thema wordt tot op heden relatief veel samengewerkt. Een concreet voorbeeld is het project Zon op de Zaak van Ondernemersvereniging D, de gemeente en provincie Drenthe. Ook is de gemeente betrokken geweest bij de totstandkoming van de Masterplannen (voor verduurzaming) die alle kringen hebben opgesteld. Ondernemersvereniging D en Gemeente Z werken bovendien nauw samen in de verdere uitwerking van die Masterplannen, waaronder ook het huidige project valt.

Draagvlak voor samenwerking op thema energie/duurzaamheid tussen ondernemers

De verkenning laat zien dat er onder ondernemers veel ambitie en draagvlak is voor samenwerking op het thema verduurzaming. Ze geven aan hun eigen bedrijven en de directe omgeving de komende jaren (verder) te willen verduurzamen en daarbij veel waarde te zien in een nauwere samenwerking met andere ondernemers. Uit de gesprekken blijkt dat die waarde vooral gezien wordt in de kansen en uitdagingen op gebiedsniveau. Daarbij gaat het om onderwerpen als netcongestie en alternatieven voor aardgas, maar ook collectieve energieopwekking en –opslag. Samenwerking en afstemming op het gebied van individuele verduurzamingstrajecten, bijvoorbeeld door met collectieve inkoop tot betere businesscases te komen, wordt eveneens als zinvol gezien, maar de behoefte daaraan lijkt in eerste instantie minder groot.

Draagvlak voor samenwerking op het thema energie/duurzaamheid tussen ondernemers en gemeente

Er is draagvlak onder zowel ondernemers als gemeente om met elkaar samen te werken aan de verduurzaming van bedrijventerrein X en bedrijventerrein Y. Dit is gedurende de verkenning meermaals benoemd en gebleken. Echter, er zijn een aantal signalen vanuit ondernemers die aandacht vergen. Zo zijn ervaringen met contact en samenwerking met de gemeente in het verleden niet door iedereen als positief ervaren. Er is onduidelijkheid over regels en signalen van onvrede over de toepassing ervan (met name in het kader van ruimtelijke ordening). Daarnaast zijn er signalen van onvrede over de benutting van lokale expertise, producten en diensten door de gemeente. Door deze zaken heeft een aantal ondernemers niet meteen veel vertrouwen in een samenwerking met de gemeente op het gebied van verduurzaming en daar dient in het vervolgtraject rekening mee te worden gehouden.

Inventarisatie beleid, plannen en ontwikkelingen

De inventarisatie laat zien dat zowel aan de publieke als de private kant ambities zijn met betrekking tot verduurzaming. De concreetheid van de plannen die daaruit voortgekomen zijn, is wisselend. Zoals op veel plekken, staat het thema energie ook in gemeente Z en op bedrijventerrein X en bedrijventerrein Y het hoogst op de agenda.

TransitieVisie Warmte (TVW) gemeente Z

In de TVW is gekeken naar de mogelijkheden en plannen op gemeenteniveau. Zoals in de meeste TVW's, is in de TVW van Gemeente Z momenteel nog weinig concrete aandacht voor bedrijventerreinen. Er wordt vermeld dat voor bedrijventerreinen specifieke aandacht en maatwerk nodig zal zijn. Er wordt momenteel onderzoek gedaan naar de potentie van geothermie in gemeente Z. Eén van de mogelijke bronnen met veel potentie ligt bij de locaties A en B op bedrijventerrein Y. Of het benutten van deze bron veilig te realiseren is, is nog de vraag. Dit komt door gasvelden in de grond en de hoge dichtheid van breuklijnen. Echter, mocht het mogelijk blijken, dan hebben de oudere panden in het centrum de voorkeur als afnemers. Deze panden zijn veelal slecht geïsoleerd en vaak moeilijk naar een hoge isolatiegraad te brengen, waardoor hoge temperatuurverwarming (bijv. met geothermie) een goede uitkomst kan zijn.

Regionale Energiestrategie (RES) Drenthe

In 2030 wil Gemeente Z 0,2 Terrawattuur (TWh) zonne-energie opwekken. De helft daarvan wil de gemeente opwekken met zonneparken. De gemeente heeft de mogelijke locaties voor zonneparken vastgesteld in haar beleid 'Zonneparken in gemeente Z'. Hierin staan negen locaties gebaseerd op trede 2 en 3 van de zonneladder (0,1 TWh). Er wordt een integrale verkenning uitgevoerd naar de toekomstige inpassing van de energieopgave in combinatie met de klimaatopgave en landschappelijke opgaven. Hierbij wordt gekeken naar zowel zonne- als windenergie, mogelijk al voor 2030. De uitkomsten van de verkenning worden meegenomen in de RES 2.0. Omdat twee van de locaties naast bedrijventerrein X en bedrijventerrein Y liggen, is het voor de stakeholders van deze bedrijventerreinen van belang goed op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen. Sterker nog, het kan kansen bieden voor (collectieve) participatie van de ondernemers van de bedrijventerreinen. Een aantal ondernemers heeft al aangegeven de mogelijkheden nader te willen verkennen. Hiervoor zal dan ook aandacht moeten zijn in het vervolgtraject.

Gemeentelijke plannen en visies

De gemeente heeft zelf ook een aantal plannen en visies opgesteld. Naast de TransitieVisie Warmte, was er ook de Visie Energietransitie voor 2016-2020. In deze visie heeft de gemeente de volgende ambities geformuleerd: in 2020 wordt 14% van alle energie in gemeente Z duurzaam opgewekt en er wordt 10% energie bespaard. In 2030 is de gemeentelijke organisatie CO2-neutraal en in 2040 is de gebouwde omgeving van gemeente Z CO2-neutraal. Een nieuwe visie voor 2021 en verder is (nog) niet opgesteld. Er wordt momenteel wel gewerkt aan een nieuwe economische structuurvisie.

Subsidies en programma's

Momenteel worden vanuit de gemeente geen specifieke subsidies aangeboden die bedrijven(collectieven) kunnen gebruiken voor verduurzaming, maar wel vanuit onder andere de provincie. Enkele voorbeelden zijn de Voucher- regeling van Ik Ben Drents Ondernemer en de subsidie Oplossingen Netcongestie bij Duurzame Energieproductie van Provincie Drenthe. De laatste is zeer relevant in het vervolg van de gebiedsgerichte aanpak, als bedrijven met een grootverbruikersaansluiting aan de slag willen met energieproductie maar belemmerd worden door netcongestie.

Projecten

De ontwikkeling van de eerdergenoemde Masterplannen van Ondernemersvereniging D zijn een concreet en succesvol voorbeeld van een concreet project dat recent is uitgevoerd voor de verduurzaming van bedrijventerreinen. Het huidige project bouwt voort op het Masterplan van subregio Noord, waarin energie en vestigingsklimaat hoog scoorden in het ambitieweb. Naast dit project is 'Zon op de Zaak' grofweg twee jaar geleden in het leven geroepen.

Dit betrof een pilotproject van ondernemersvereniging D, gemeente Z en Provincie Drenthe waarin ondernemers begeleid werden bij hun vragen en plannen omtrent zonnepanelen. Momenteel wordt bekeken of en in welke vorm dit project een vervolg krijgt. Voor dat eventuele vervolg zal bekeken worden hoe het project meer deelnemers kan aantrekken.

Conclusie

Draagvlak

Uit de verkenning is gebleken dat er zowel aan de private als de publieke kant veel draagvlak is voor een collectief en gebiedsgericht verduurzamingstraject. Uit de gesprekken is gebleken dat men over het algemeen goed op de hoogte is van de kansen en risico's van de energietransitie en zich ervan bewust is dat verschillende zaken collectief opgepakt moeten worden.

Organiserend vermogen

De mate waarin ondernemers georganiseerd zijn, samenwerken en met elkaar communiceren bepaalt voor een aanzienlijk deel hoe kansrijk een collectief en gebiedsgericht verduurzamingstraject is. In het geval van bedrijventerrein X en bedrijventerrein Y is dat met subregio Noord en ondernemersvereniging D goed ondervangen.

Faciliterend vermogen

Het vermogen van de gemeente om ondernemers op bedrijventerreinen te faciliteren bij hun verduurzamingstraject(en), is eveneens van belang. Gemeente Z is nauw betrokken bij de ambities en plannen van ondernemersvereniging D en is met meerdere afdelingen aangehaakt. Uit de verkenning is tegelijkertijd naar voren gekomen dat niet alle ondernemers (aanvankelijk) vertrouwen hebben in een nauwe samenwerking met de gemeente. Er is geen sprake van onoverkomelijk wantrouwen, maar het is een aandachtspunt voor het vervolgtraject.

Ambities

Naast de welwillendheid van bedrijven om hun pand en processen te verduurzamen, is er onder hen ook een aantal met ambities voor innovatieve samenwerkingen en technieken. Dit biedt potentie voor eventuele gezamenlijke innovatieprojecten.

Split incentive

Op basis van de verkenning wordt geschat dat van circa 40% van de panden de gebruiker niet de eigenaar is. Deze eigendomssituatie kan resulteren in een split incentive, oftewel: waarom zou eigenaar investeren als (alleen) huurder ervan profiteert of waarom zou huurder investeren in andermans pand? Bovendien kunnen eigenaren op afstand zitten, wat betrokkenheid bij een gebiedsgericht verduurzamingstraject kan bemoeilijken. Tegelijkertijd hebben verschillende pandeigenaren tijdens de verkenning positieve interesse getoond in een eventueel vervolgtraject.